

Sisällys

Lyhenteet	XIII
Johdanto	1
1 Velallisen rikosten sääntelyn kehityksestä ja tunnusmerkistöjen systematisoinnista	3
1.1 Yleistä velallisen rikosten historiasta.....	3
1.2 Velallisen rikosten sääntely ennen rikoslain I vaiheen kokonaisuudistusta.....	4
1.3 Velallisen rikokset Olavi Heinosen väitöskirjatutkimuksessa	6
1.4 Velallisen rikokset rikoslain kokonaisuudistuksen I vaiheessa	9
1.5 Rikoslain ulkopuolisen lainsäädännön ja oikeuskäytännön vaikutus velallisen rikosten soveltamiseen.....	12
2 Velallisen rikosten tulkinta	17
2.1 Velallisen rikosten tulkintatavoista	17
2.2 Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate	20
2.3 Rikosoikeudellisen tulkinnan ennakoitavuus.....	23
2.4 Talousrikosten tulkinta ja oikeushyvien suojeleoppi	25
2.5 Velalliskäsité esimerkkinä rikosoikeudellisesta tulkinnasta.....	27
3 Velallinen, velallisen rikoksen tekijä ja velallisen varallisuuspiiri	29
3.1 Yleistä velallisesta ja varallisuuspiiristä velallisen rikoksissa.....	29
3.2 Velallisasema ja velallisen rikosten tekijä.....	30
3.2.1 Velallisaseman merkitys.....	30
3.2.2 Velallisaseman muodostuminen	31
3.2.3 Velallisen laillisenä edustajana toimiva henkilö	31
3.2.4 Velallisessa tosiasiallisesti määräysvaltaa käyttävä henkilö	35
3.2.5 Luonnollisen henkilön lakimääräinen edustaja.....	36
3.3 Velallisen varallisuuspiiri ja omaisuus	37

4	Velallisen epärehellisyys	45
4.1	Velallisen epärehellisyys tunnusmerkistö ja sen muutokset	45
4.2	Velallisen epärehellisyys rikostyyppi – vaaditaanko aktiivista tekoa vai riittääkö laiminlyönti rikosvastuun syntymiseen?	46
4.3	Omaisuuksien hävittäminen	54
4.4	Omaisuuksien lahjoittaminen tai muu luovuttaminen ilman hyväksyttävää syytä	58
4.4.1	Varallisuusarvon heikentäminen	58
4.4.2	Hyväksyttävän syyksen merkitys ja arviointi	62
4.4.3	Kirjanpito- ja verolainsäädännön noudattamisen merkitys omaisuuden luovutusten hyväksyttävän syyksen arvioinnissa	80
4.5	Omaisuuksien siirtäminen ulkomaille sen saattamiseksi velkojien ulottumattomiin	97
4.6	Velvoitteiden perusteeton lisääminen	99
4.7	Maksukyvyttömyys tai sen oleellinen pahentaminen	104
4.7.1	Maksukyvyttömyys	104
4.7.2	Maksukyvyttömyyden oleellinen pahentaminen	115
4.7.3	Teon ja seurauksen välinen syy-yhteys	118
4.7.4	Teon ja seurauksen välinen aika sekä rikosvastuun syntyhetki	121
5	Törkeä velallisen epärehellisyys	125
5.1	Törkeän velallisen epärehellisyys tunnusmerkistö ja sen muutokset	125
5.2	Huomattavan taloudellisen hyödyn tavoittelu	126
5.3	Huomattavan tai erityisen tunteen vahingon aiheuttaminen velkojille	130
5.4	Rikoksen tekeminen erityisen suunnitelmallisesti	131
5.5	Teko on kokonaisuutena arvostellen törkeä	132
6	Velallisen petos	135
6.1	Velallisen petoksen tunnusmerkistö ja sen muutokset	135
6.2	Velallisen petoksen rikostyyppi – vaaditaanko aktiivista tekoa vai riittääkö laiminlyönti rikosvastuun syntymiseen?	136
6.3	Velallisen petos konkurssi-, ulosotto-, velkajärjestely- tai saneerausmenettelyssä	138
6.3.1	Maksukyvyttömyysmenettelyistä annetun lainsäädännön merkityksestä	138
6.3.2	Ulosottomenettelyn merkitys velallisen petoksen tunnusmerkistön soveltamiseen	139

6.3.3	Yksityishenkilön velkajärjestelyn vaikutus velallisen petoksen tunnusmerkistön soveltamiseen.....	143
6.3.4	Konkurssimenettelyn merkitys velallisen petoksen tunnusmerkistön soveltamiseen.....	148
6.3.5	Yrityssaneerausmenettelyn merkitys velallisen petoksen tunnusmerkistön soveltamiseen.....	151
6.3.6	Itsekriminointisuoja ja rikosvastuu eri maksukyvyttömyysmenettelyissä.....	152
6.4	Omaisuuuden salaaminen.....	161
6.5	Kokonaan tai osittain perusteettoman taikka valeoikeustoimeen perustuvan velvoitteen ilmoittaminen.....	167
6.6	Muun vääran tai harhaanjohtavan tiedon antaminen velkojien kannalta merkityksellisestä seikasta.....	167
6.7	Velan ilmoittamatta jättäminen.....	172
6.8	Velallisen petoksen tunnusmerkistön täyttämishetki ja erehdyttävän tiedon oikaiseminen tai teon vaikutuksen ehkäiseminen.....	172
7	Törkeä velallisen petos	177
7.1	Törkeän velallisen epärehellisyden tunnusmerkistö ja sen muutokset.....	177
7.2	Huomattavan hyödyn tavoittelu.....	178
7.3	Väärän tai harhaanjohtavan tiedon vahvistaminen oikeaksi tuomioistuimessa.....	179
7.4	Teko on kokonaisuutena arvostellen törkeä.....	182
8	Velallisen vilpillisyys ja velallisrikkomus	183
9	Velkojansuosinta	185
9.1	Velkojansuosinnan tunnusmerkistö ja sen muutokset.....	185
9.2	Velkojansuosinnan rikostyyppi.....	189
9.3	Velan maksaminen ennaikaisesti olosuhteissa, joissa maksu ei ole tavanomainen.....	190
9.4	Vakuuden antaminen velkojan saatavasta silloin, kun siitä ei ollut sovittu tai jota velallinen ei ollut luvannut velkasuhteen syntyessä.....	193
9.5	Epätavallisen maksuvälineen käyttäminen velvoitteen täyttämiseen olosuhteissa, jotka huomioon ottaen maksua ei voida pitää tavanomaisena.....	200
9.6	Muuhun sellaiseen velkojan asemaa parantavaan järjestelyyn ryhtyminen.....	203
9.7	Rikosvastuun syntyhetki.....	206

10 Tehokas katuminen velallisen rikoksissa	209
11 Tahallisuudesta ja tuottamuksesta velallisen rikoksissa	213
11.1 Yleistä tahallisuudesta ja tuottamuksesta	213
11.1.1 Tahallisuus ja tuottamus sekä peittämisperiaate	213
11.1.2 Seuraustahallisuus.....	214
11.1.3 Olosuhdetahallisuus.....	217
11.1.4 Normatiivisiin tunnusmerkkitekijöihin liittyvä tahallisuus.....	218
11.1.5 Tahallisuusarvioinnin kohde oikeuskäytännössä.....	220
11.2 Tahallisina rangaistavat velallisen rikokset.....	228
11.2.1 Tahallisuutta edellyttävät velallisen rikokset.....	228
11.2.2 Tekokokonaisuuksien merkitys.....	229
11.2.3 Syy-yhteysvaatimus ja tahallisuus.....	230
11.2.4 Korotettu tahallisuusvaatimus.....	232
11.3 Törkeästä tuottamuksesta rangaistavat velallisen rikokset.....	236
11.4 Tarkoituksellinen tietämättömyys ja välinpitämättömyys.....	242
12 Syyteoikeus ja puhevallan käyttö	251
12.1 Syyteoikeus velallisen rikoksissa ja sen muutokset.....	251
12.2 Asianomistajan asema.....	253
12.3 Asianomistajan puhevallan käyttö.....	254
13 Rikoskonkurrensista ja rikosten yksiköinnistä	259
13.1 Yleistä velallisen rikosten keskinäisten soveltamisalueiden rajanvedosta	259
13.2 Rikoskonkurrensstilanteet ja niiden ratkaisusäännöt	262
13.3 Velallisen epärehellisyyden ja velallisen petoksen rikoskonkurrensista.....	265
13.4 Velallisen rikosten yksiköinti	271
13.5 Velallisen rikoksiin liittyvien rikostunnusmerkistöjen arviointia	276
13.5.1 Rekisterimerkintärikos.....	276
13.5.2 Vakuusoikeuden loukkaus.....	278
13.5.3 Kavallus.....	279
13.5.4 Perätön lausuma tuomioistuimessa.....	280
13.5.5 Petos.....	281
13.5.6 Veropetos.....	283
13.5.7 Osakeyhtiörikos	284
13.5.8 Luottamusaseman väärinkäyttö	285
13.5.9 Kirjanpitorikos.....	287
13.5.10 Kätkemisrikos ja rahanpesu	289

14 Velallisen rikoksiin liittyviä osallisuuskysymyksiä	291
14.1 Yleistä tämän luvun sisällöstä	291
14.2 Erikoisrikosten vaikutus osallisuuden arviointiin.....	292
14.3 Rikoksumppanuus velallisen rikoksissa	294
14.4 Yllytys velallisen rikokseen.....	297
14.5 Avunantajan rikosvastuu velallisen rikoksissa.....	299
14.5.1 Yleistä avunantovastuusta.....	299
14.5.2 Teon ja laiminlyönnin arviointia avunantona.....	303
14.5.3 Laiminlyöntiin ja aktiiviseen avunantoon liittyvää oikeuskäytäntöä	306
14.5.4 Itsekriminointisuojaajan vaikutus avunantovastuuseen	312
14.6 Yhtiön toimielimen jäsenen, tilintarkastajan ja kirjanpitäjän avunantovastuu velallisen rikoksissa	314
14.6.1 Avunantovastuun arvioinnin lähtökohdat.....	314
14.6.2 Toimitusjohtajan ja hallituksen jäsenen avun- antovastuu ja toimimisvelvollisuus	315
14.6.3 Kirjanpitäjän ja tilintarkastajan avunantovastuu.....	317
14.6.4 Avunantovastuun perustavan tahallisuuden näyttäminen	321
15 Rangaistuksen määrääminen velallisen rikoksissa	323
15.1 Rangaistuksen määräämisen lähtökohdat.....	323
15.2 Rangaistuksen mittaamisen yleisperiaate	325
15.3 Rangaistuksen mittaaminen ja tyyppirangaistusajattelu.....	327
15.4 Rangaistuksen mittaamisesta talousrikoksissa ja velallisen rikoksissa.....	329
15.5 Eräitä rangaistuksen koventamisperusteita talousrikoksissa	335
15.6 Talousrikoksiin liittyviä rangaistuksen lieventämis- ja kohtuullistamisperusteita.....	338
15.6.1 Tunnustaminen	338
15.6.2 Syyteneuvottelu	340
15.6.3 Vahinkojen korvaaminen	345
15.7 Oikeudenkäynnin keston vaikutus rangaistukseen ja oikeuteen korvauksiin.....	346
15.8 Rangaistuksen määräämisen perusteluvelvollisuus ja perustelujen rakenne	350
16 Vahingonkorvausvelvollisuudesta ja yksityisoikeudellisista vaatimuksista velallisen rikoksissa	355
16.1 Rikokseen perustuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittelyn edellytykset rikosprosessissa.....	355

16.1.1	Miksi yksityisoikeudellinen vaatimus voidaan käsitellä rikosasian yhteydessä?	355
16.1.2	Rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus	356
16.1.3	Yksityisoikeudellisen vaatimuksen korvausperuste ja vetoamistaakka	358
16.1.4	Oikeusvoimavaikutus ja yksityisoikeudellisen vahingon korvaaminen	361
16.1.5	Näyttötaakan merkitys	364
16.1.6	Yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittely ja <i>ne bis in idem</i>	365
16.1.7	Keinotekoisten järjestelyjen vaikutus yksityisoikeudelliseen vaatimukseen	366
16.2	Vahingonkorvauksen määrä	369
16.2.1	Vahingonkorvausoikeudellinen tausta ja differenssiteoria	369
16.2.2	Vahingonkorvaus konkurssin rautessa	370
16.2.3	Vahingonkorvauksen määrän laskeminen	374
16.2.4	Velkojen maksunsaantijärjestyksen vaikutus	375
16.2.5	Vahingonkorvauksen määrään vaikuttavia muita tekijöitä	377
16.2.6	Vahingonkorvausten tuomitseminen konkurssipesälle	379
16.2.7	Vahingonkorvausasian prosessinjohto	380
16.2.8	Kaksinkertaisen vahingonkorvauksen kielto	381
16.2.9	Menettämisseuraamus, vahingonkorvaus ja verotus	382
16.3	Rikokseen perustuvan vahingonkorvauksen sovittelusta	383
16.4	Rikosperusteisen vahingonkorvausvaatimuksen vanhentumisesta ..	384
16.5	Vahingonkorvauksen suhde menettämisseuraamukseen ja verotukseen	389
	Lähdeluettelo	391
	Oikeustapaushakemisto	405
	Asiahakemisto	411